

Ebeveyn Sosyotelizminin Ergenlerdeki Olumsuz Yansımaları: Sistemik Bir Derleme

Negative Reflections of Parental Phubbing in Adolescents: A Systematic Review

© Fuat Aydoğdu, © Nilüfer Koçtürk

Hacettepe Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZ

Akıllı telefonların çok fonksiyonlu yapısı ve kullanım yaygınlığı sonucunda sosyotelist davranışlara yaşamın herhangi bir alanında karşılaşmak olasıdır. İngilizce “phone” (telefon) ve “snubbing” (küçümseme, göz ardı etme) kelimelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bu yeni kelime, bireylerin sosyal ortamlarda cep telefonlarıyla aşırı ilgilenmesi ve doğal olarak dikkatlerini diğer insanlardan uzaklaştırması olarak açıklanmaktadır. Ebeveyn sosyotelizmi, ebeveynlerin çocukları ile olan iletişimlerinde telefonlarıyla daha fazla ilgilenmeleri sonucunda çocukları ile olan ilişkinin engellemesini içerir. Ebeveyn sosyotelizmi, ebeveyn-çocuk iletişimini etkileyebileceğinden ergenin bazı risklerle karşı karşıya kalmasına yol açabilir. Bu nedenle, bu sistemik derlemenin amacı: alanyazında ebeveyn sosyotelizminin (parent phubbing) ergenlik dönemi bağlamında doğurgularını sistemik bir şekilde incelemektir. Bu amaçla da çalışmada “Ebeveyn sosyotelizminin ergenlik dönemi bağlamında doğurguları nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Veri tabanlarında yapılan aramalar sonucunda derinlemesine incelenen on üç araştırmanın sonuçları sentezlenmiştir. Bulgular ebeveyn sosyotelizminin ergenlerin depresyonlarını, yaşam doyumlarını, sorunlu akıllı telefon kullanımları ya da cep telefonu bağımlılıklarını, siber zorbalık davranışlarını ya da siber zorbalığa maruz kalmalarını, akademik tükenmişliklerini ve yalnızlıklarını doğrudan veya aracı değişkenler aracılığıyla yordayabileceğini düşündürmektedir. Bulgular bütünsel bir yaklaşımla ele alınarak alanda çalışan araştırmacılara ve uygulayıcılara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyotelizm, ebeveyn sosyotelizmi, ebeveyn-çocuk ilişkisi, ergenler

ABSTRACT

As a result of the multifunctional nature and prevalence of smartphones, it is possible to encounter phubbing behaviors in any area of life. This new word, which is formed by combining the English words “phone” and “snubbing”, is explained as individuals’ excessive interest in mobile phones in social environments which naturally distracts their attention from other people. Parental phubbing involves inhibiting the relationship with their children because of parents being more concerned with their phones in their communication with their children. Parental phubbing may affect the parent-child communication and may cause the adolescent to face some risks. Therefore, the purpose of this systematic review is to systematically examine the implications of parental phubbing in the context of adolescence in the literature. For this purpose, the answer to the question “What are the consequences of parental phubbing in the context of adolescence?” has been sought in this study. As a result of the searches made in the databases, the results of thirteen studies that were examined in depth were synthesized. Results suggest that parental phubbing may predict adolescents’ depression, life satisfaction, problematic smartphone use or cell phone addiction, cyberbullying behaviors or exposure to cyberbullying, academic burnout and loneliness either directly or through mediator variables. The findings were handled with a holistic approach and suggestions were presented to researchers and practitioners working in the field.

Keywords: Phubbing, parent phubbing, parent-child relationship, adolescents

Giriş

Günümüzde sıklıkla kullanılan teknolojik araçlardan birisi, akıllı telefonlardır. Akıllı telefonlar bireyler tarafından arama yapma, bağlantı kurma, internete erişme, mesajlaşma ve sosyal ağlarda gezinme gibi ihtiyaçlarını gidermek için kullanılmaktadır.¹ Bu işlevselliklerinin yanında akıllı telefon kullanımı, bazı bireyler için bağımlılık yapacak düzeye varabilmektedir.^{2,3} Bu sorunlu

kullanım ile bireylerde hareketsizlik⁴, uyku kalitesinde düşüş ve gece uyanma⁵⁻⁷ gibi fiziksel sağlık problemleri görülebilmektedir. Ayrıca akıllı telefonların aşırı kullanımı, bireylerin daha fazla olumsuz duygular yaşamasına ve kaygı bozukluğu, depresyon gibi ruhsal bozukluklar geliştirmelerine zemin hazırlamaktadır.⁸⁻¹⁰ Akıllı telefonun patolojik kullanımı sadece fiziksel ve ruhsal sağlığı olumsuz yönde etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda bireylerin sosyal ilişkilerine de büyük ölçüde zarar vermektedir.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Fuat Aydoğdu, Hacettepe Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Tel.: +90 507 942 03 94 E-posta: pskdanfuat@gmail.com ORCID: orcid.org/0000-0002-5986-5645

Geliş Tarihi/Received: 17.12.2021 Kabul Tarihi/Accepted: 5.02.2022

©Telif Hakkı 2023 Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği / Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından yayınlanmıştır.

Nitekim alanyazında son zamanlarda “phubbing” (sosyotelizm) kavramı öne sürülmüş ve araştırmalarda değerlendirilmiştir.

Phubbing, temelde hiçbir doğal dilin kelime dağarcığında bulunmamaktadır. 2012 yılının Mayıs ayında Sydney Üniversitesi’nde bulunan bir ekip tarafından kavramsallaştırılmıştır.^{11,12} İngilizce “phone” (telefon) ve “snubbing” (küçümseme, göz ardı etme) kelimelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bu yeni kelime, bireylerin sosyal ortamlarda cep telefonlarıyla aşırı ilgilenmesi ve doğal olarak dikkatlerini diğer insanlardan uzaklaştırması olarak açıklanmaktadır.^{13,14} Bu davranış, “snubbing” kelimesinin anlamı kapsamında akıllı telefonu sık sık kontrol ederek etkileşimdeki insanlara yapılan saygısızlığı ifade etmektedir.¹⁵ Phubbing, bu yönüyle kişilerarası iletişimi önemli ölçüde sekteye uğratmaktadır. Türkçeye “sosyotelizm” olarak çevrilen kavram, dijital çağdaki iletişim engelleri bağlamında değerlendirilebilir.¹⁶ Çünkü bireyin dikkatini hem telefona hem de etkileşimde olduğu kişiye dağıtması¹⁷ etkileşim içerisinde bulunan insanla konuşma kalitesini düşürmektedir. Sosyotelize maruz kalan kişiler bu davranışı kaba ve uygunsuz olarak değerlendirebilmektedirler.¹⁸ Ayrıca bu kişilerde ortama aidiyet duygusu azalmaktadır.¹⁹ Bu açıdan değerlendirildiğinde bu davranış, kişilerarası bağlantıların zayıflamasına yol açmaktadır.²⁰

Akıllı telefonların çok fonksiyonlu yapısı ve kullanım yaygınlığı sonucunda sosyotelist davranışlara yaşamın herhangi bir alanında karşılaşmak olasıdır. Alanyazında sosyotelizm belli bir yaş grubunun ya da çevrenin sorunu olarak değerlendirilmekten ziyade bu davranışın sergilendiği alanlarla veya sergileyen kişilerin sosyal rolleriyle ilişkili olarak tanımlanmaktadır. Partner sosyotelizmi,^{21,22} ebeveyn sosyotelizmi^{23,24}, akran sosyotelizmi²⁵ ve yönetici sosyotelizmi²⁶ gibi kullanımlar bu duruma örnek verilebilir. Ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında kullanımına bakıldığında ise anne ya da babadan birinin bu davranışı tekrarlaması anne sosyotelizmi, baba sosyotelizmi ya da ebeveyn sosyotelizmi olarak adlandırılmaktadır.

Ebeveyn sosyotelizmi, ebeveynlerin çocukları ile olan iletişimlerinde telefonlarıyla daha fazla ilgilenmeleri sonucunda çocukları ile olan ilişkinin engellenmesini içerir.²⁷ McDaniel²⁸ ebeveynlerin sosyotelizm davranışlarının nedenini incelemiş ve ebeveynlerin karşı koymadıkları alışkanlıkları, cep telefonlarına sıkça bildirimlerin gelmesi, iř ve sosyal konularda baskı yaşamaları, ebeveyn rolünün getirdiği sıkıntılar, can sıkıntısı ve yalnızlık gibi bir çok sebepten ötürü çocuklarının yanında akıllı telefon kullandıklarını aktarmıştır. Ancak cep telefonları ile daha fazla zaman harcayan ebeveynler çocukları ile daha az zaman geçirirler ve dolayısıyla ebeveyn çocuk ilişkisindeki kalitenin düşmesine de neden olurlar.^{29,30} Ebeveynler akıllı telefonları ile ilgilendiklerinde etkileşimde buldukları çocuklarıyla yeteri kadar göz teması kurmazlar³¹ ve yeteri kadar göz teması kurulmadığında da çocukların ebeveynleriyle duygusal bağ hissi azalabilir.³² Dahası, Xie ve Xie²⁷ bu davranışı sergileyen ebeveynlerin bakım talebi olan çocuklarını ve ergenleri ihmal ettiklerini öne sürmüşlerdir. Çünkü sosyotelist davranışlar bakım sunanların dikkatlerinin dağılmasına ve bakım verilene karşı duyarlılığın azalmasına yol

açar.^{33,34} Anne ya da baba tarafından tekrarlanan bu davranışlar çocukların ve ergenlerin yalnızlığını tetikleyebilir.³⁵ Nitekim araştırmalar sosyotelize maruz kalan kişilerde kişilerarası ilişkilerin ve ruh sağlığının olumsuz yönde etkilendiğini ortaya koymuştur.²⁷ Örneğin, ebeveynleri tarafından sosyotelize maruz kalan ergenlerde bu yüzden depresif belirtilerin³⁶ ve akademik tükenmişlięin³⁷ görülmesi daha olasıdır. Ek olarak, ebeveyn sosyotelizmini gözleyen ergenler sosyal öğrenme kuramına göre ebeveynlerini model alarak³⁸ sosyotelist davranışlarda bulunabilirler²⁴ ve ebeveynlerin sosyotelizmine bağlı olarak ergenlerin cep telefonu bağımlılığı artabilir.^{29,39,40}

Ebeveynle ilişki, ergenlerin kişilerarası etkileşiminin önemli bir parçasıdır.⁴¹ Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisi ergenin benlik saygısını artırır ve daha olumlu benlik geliştirmesine yardımcı olur.^{42,43} Zhang⁴⁴ yüksek kaliteli ebeveyn-çocuk iletişiminin çocukların akademik performansı üzerinde önemli ölçüde olumlu bir etkisinin bulunduğunu bulmuştur. Ebeveynlerle açık iletişim; ergenleri okula uyum sorunları, düşük benlik saygısı, depresyon ve madde kullanımı gibi risklerden korumaktadır.⁴⁵ Tüm bunlardan hareketle ergenin ebeveyni tarafından sosyotelize maruz kalması, ebeveyn-çocuk iletişimini etkileyebileceğinden dolayı olarak da ergenin bazı risklerle karşı karşıya kalmasına yol açabilir. Ancak bu konuda kesin bir görüşe varılabilmesi için güncel bir kavram olarak değerlendirilen sosyotelize dair alanyazındaki çalışmaların değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu nedenle, bu sistematik derlemenin amacı: alanyazında ebeveyn sosyotelizminin (parent phubbing) ergenlik dönemi bağlamında doğurgularını sistematik bir şekilde incelemektir. Bu amaçla da çalışmada “Ebeveyn sosyotelizminin ergenlik dönemi bağlamında doğurguları nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Gereç ve Yöntem

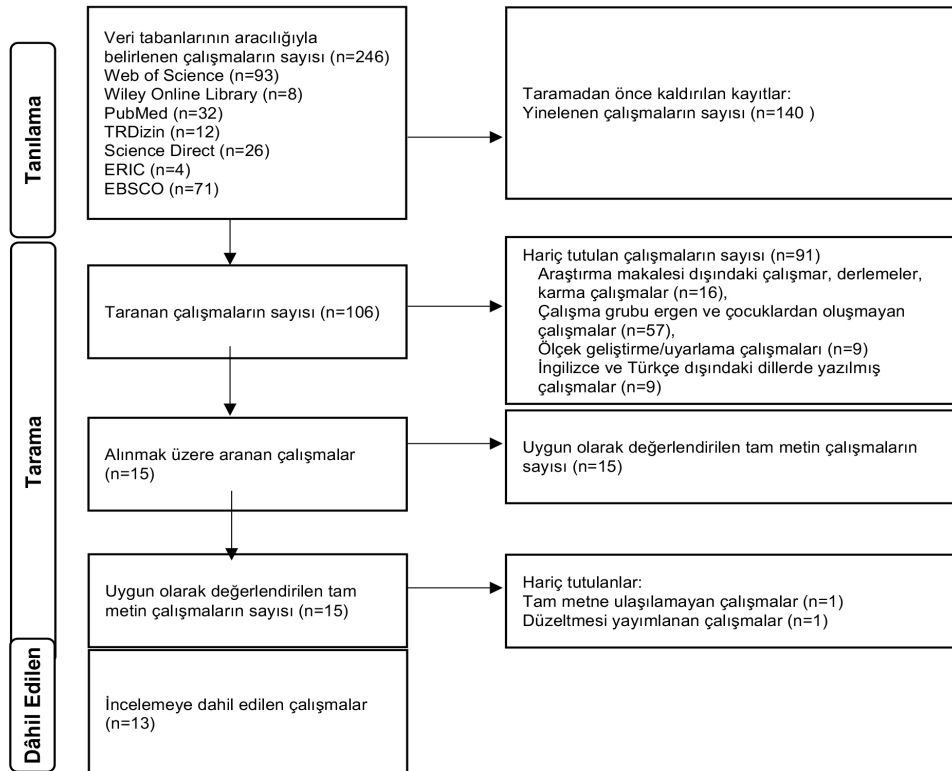
Bu çalışmada, sistematik derleme yöntemi kullanılmıştır. Sistematik derleme, araştırmacının belli bir konuda çeşitli ölçütler dahilinde yapılmış araştırmaları sistemli ve tarafsız bir şekilde değerlendirdiği çalışmalarını kapsamaktadır.⁴⁶ Bu araştırmanın amacı kapsamında, konu ile ilgili araştırma makaleleri elektronik ortamda taranmıştır. Yapılan tarama Web of Science, Wiley Online Library, PubMed, TRDizin, Science Direct, ERIC ve EBSCO (Academic Search Ultimate) veri tabanlarında “phubbing”, “peer phubbing”, “phubbing behavior”, “being phubbed”, “phone snubbing”, “sosyotelizm” ve “sosyotelize maruz kalma” anahtar kelimeler ile makale başlıklarında Türkçe ve İngilizce dilinde yapılmıştır. Kavramın alanyazında ilk kez 2012 yılında kullanılmış olması¹¹ sebebiyle tüm taramalarda tarih aralığı 2012-2021 olarak belirlenmiştir. Çalışmanın dahil etme ölçütleri şunlardır: (1) Araştırma makalesi olması, (2) Çalışma grubunun ergen ve çocuklardan oluşması, (3) İngilizce veya Türkçe dilinde olması. Tarama sonucunda tarih, akademik dergiler, araştırma makalesi şeklinde filtrelemeler yapılarak toplamda 246 araştırma makalesine ulaşılmıştır. Dışlama ölçütlerinin uygulanması sonucunda ise tam metnine ulaşılan 13 makalenin (Tablo 1) derinlemesine incelemesi yapılmıştır. PRISMA akıřı⁴⁷ ile belirlenen alanyazın taraması sürecini gösteren şekil aşağıda verilmiştir (Şekil 1).

Tablo 1. Derlemeye alınan makalelerin özellikleri

Yazar	Yıl	Ülke	Araştırma modeli	Örneklem	Ana bulgusu
Xie ve Xie ²⁷	2020	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=268) Kız (n=262) Yaş ortalaması 13,15±0,64	Ebeveyn sosyotelizmi ergenlerin depresyon puanlarını hem doğrudan hem de dolaylı olarak artırmıştır. Ebeveyn sosyotelizmi ergenlerin algıladıkları ebeveyn sıcaklığı puanlarını azaltmıştır. Ebeveyn sıcaklığı az olanların ilişki ihtiyacı puanları azalmış ve ilişki ihtiyacı azaldığı için de depresyon puanları artmıştır. Ebeveyn sosyotelizmi ergenlerin ebeveyn reddi puanlarını artırmıştır. Algılanan ebeveyn reddi puanları arttıkça ilişki ihtiyacı puanları azalmış olup bu da depresyon puanlarını artırmıştır.
Liu ve ark. ⁴⁸	2020	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=148) Kız (n=155) Yaş ortalaması 14,00±0,86	Ebeveyn sosyotelizmi ergenlerin doğrudan olmasa da dolaylı olarak yaşam doyumu puanlarını düşürmüştür. Ergenlerin ebeveynleri ile ilişkilerinden memnun olma puanları arttıkça yaşam doyumu puanları da artmaktadır. Bağlanma stilleri bu ilişkide düzenleyici rolündedir. Güvensiz ve kaygılı bağlananlar ebeveyn sosyotelizmine karşı daha hassas olup daha az ilişki memnuniyeti yaşamakta ve yaşam doyumları azalmaktadır.
Geng ve ark. ⁴⁹	2021	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=572) Kız (n=875) Yaş ortalaması 16,15±0,65	Ergenlerin ebeveyn sosyotelizmine maruz kalma düzeyleri arttıkça sorunlu akıllı telefon kullanma düzeyleri de artmaktadır. Bu ilişkide ebeveyn sosyotelizmine maruz kalanların kendilerini daha fazla yalnız hissettikleri ve dolayısıyla bunun da sorunlu akıllı telefon kullanımını artırdığı doğrulanmaktadır. Ayrıca, ebeveyn sosyotelizmi ile sorunlu akıllı telefon kullanımı ilişkisinde “gelişmeleri kaçırma korkusu” doğrudan değil, yalnızlık üzerinden dolaylı olarak aracılık etmektedir.
Bai ve ark. ⁵⁰	2020	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=1429) Kız (n=1893) Yaş ortalaması 16,64±1,31	Ebeveyn sosyotelizmi düzeyi arttıkça ergenlerin sergiledikleri sosyotelist davranış düzeyi artmaktadır. Sosyotelizmine uğrayan ergenler daha fazla depresif belirti bildirmiştir. Yine ergenlerin sergiledikleri sosyotelist davranışlar ile depresyon arasında olumlu yönde ilişki belirlenmiş olup ergenlerin sergiledikleri sosyotelist davranışlar ve ailelerinden algıladıkları sosyotelizmi birleşince depresyon puanlarının arttığı belirlenmiştir.
Qu ve ark. ⁵¹	2020	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=2028) Kız (n=2185) Yaş ortalaması 16,41±0,77	Annenin sosyotelist davranış sergileme düzeyi ergenin siber zorbalık puanlarını artırmıştır. Anne kabulü ile ebeveyn sosyotelizmi arasında ters orantı bulunmaktadır. Anne kabulü arttıkça siber zorbalık da azalmaktadır.
Wang ve ark. ⁵²	2020	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=1191) Kız (n=1202) Yaş ortalaması 12,75±0,58	Ebeveyn sosyotelizmi düzeyi arttıkça ergenlerin sergiledikleri siber zorbalık davranışları da artmaktadır. Bu ilişkide aracılığı ahlaki normlara ve toplumsal normlara uymama olarak tanımlanan ahlaki uzaklaşma üstlenmektedir.
Wang ve ark. ²²	2019	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=1205) Kız (n=1202) Yaş ortalaması 12,75±0,58	Ebeveyn sosyotelizmine yüksek düzeyde maruz kalan ergenlerin daha fazla depresif belirtiler gösterdikleri bulunmuştur. Daha yüksek düzeyde ebeveyn sosyotelizmi yaşayan düşük benlik saygısına sahip ergenlerin, yüksek benlik saygısına sahip ergenlere göre depresyona girme olasılığı daha yüksektir. Benlik saygısının ve algılanan sosyal desteğin düşük olması ergenlerin depresif belirtilerindeki artışları önemli ölçüde yordamıştır.
Zhang ve ark. ²⁴	2021	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=189) Kız (n=282) Yaş ortalaması 13,46±1,11	Ebeveyn sosyotelizmi ile ergen cep telefonu bağımlılığı arasındaki ilişkide sosyal kaygı ve öz değerlendirme aracılık etmektedir. Ebeveyn sosyotelizmi arttıkça sosyal kaygı artmış ve bireyin kendi hakkındaki nihai değerlendirmeler olarak bilinen öz değerlendirme azalmaktadır. Bu iki değişken ise ebeveyn sosyotelizmi ile cep telefonu bağımlılığı ilişkisine aracılık etmektedir.
Niu ve ark. ²³	2021	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=380) Kız (n=346) Yaş ortalaması 14,55±1,37	Ebeveyn sosyotelizmi ile ergenlerin sorunlu cep telefonu kullanımı arasında pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveyn sosyotelizmi ile sorunlu cep telefonu kullanımı arasında aracılık etmektedir. Ayrıca öz kontrol düzeyi düşük olan bireylerin akıllı telefon bağımlılığı puanları daha yüksektir.

Tablo 1. devamı

Yazar	Yıl	Ülke	Araştırma modeli	Örneklem	Ana bulgusu
Bai ve ark. ³⁷	2020	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=1738) Kız (n=558) Yaş ortalaması 16,64±1,32	Anne sosyotelizmi arttıkça ergenlerin akademik tükenmişliği de artmaktadır. Anne sosyotelizmi ile ergenlerin akademik tükenmişliği arasında ergen ruh sağlığı aracılık etmektedir.
Xie ve ark. ⁴⁰	2019	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=489) Kız (n=518) Yaş ortalaması 13,85±1,53	Ebeveyn sosyotelizmi puanları ile cep telefonu bağımlılığı arasında puanları arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkide riskli davranış sergileyen arkadaşlara sahip olma durumunun ve ebeveyn-çocuk bağlanmasının aracılık etkisi bulunmaktadır. Erkek öğrencilerde riskli davranış sergileyen arkadaşlara olan bağlılık daha yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin sosyotelist davranışları ebeveyn-çocuk bağlanma puanlarını azaltarak ve riskli davranış sergileyen akranlarla olan ilişki puanlarını artırarak ergenlerin cep telefonu bağımlılığı puanlarını artırmaktadır.
Wang ve ark. ³⁰	2021	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=1540) Kız (n=1753) Yaş ortalaması 16,28±0,73	Ebeveyn sosyotelizmi, ergenlerin yalnızlık puanı artmaktadır. Bu ilişkide anne-ergen iletişimi ve algılanan anne kabulünün sıralı aracılığı bulunmuştur. Anne sosyotelizmi düşük düzeyde anne-ergen iletişimi yoluyla algılanan anne kabulünü düşürmektedir. Bu da ergenin kendini daha fazla yalnız hissetmesine yol açmaktadır.
Wei ve ark. ⁵³	2021	Çin	İlişkisel tarama	Erkek (n=450) Kız (n=424) Yaş ortalaması 14,07±1,64	Ebeveynlerin sosyotelizmi ile siber zorbalığa maruz kalma arasında kaygının aracılık rolü bulunmaktadır. Ek olarak Zhong-Yong düşüncesi (belirli durumlarda bireylerin içsel ihtiyaçlar ile dışsal koşulları bütünleştirerek çok amaçlı düşünme biçimi) aracılık modelini yönetmektedir. Spesifik olarak, ebeveynlerin sosyotelizmi ergenlerin kaygı yoluyla siber zorbalığa maruz kalması üzerindeki dolaylı etkisi, düşük Zhong-Yong düşüncesine sahip olan ergenlerde, yüksek Zhong-Yong düşüncesine sahip olanlardan daha fazladır.

Şekil 1. Derlemeye dahil edilen çalışmalar için PRISMA akış şeması

Bulgular

Örneklem Özellikleri ve Yöntem

Detaylı incelemeye alınan 13 araştırmanın tümü Çin'de yapılmıştır.^{22-24,27,30,37,40,48,49-53} Çalışma gruplarına toplamda 19,115 öğrenci dahil edilmiştir. Çalışma gruplarına dahil edilen ergenlerin yaş ortalaması 12,8 ile 16,6 yıl arasında değişmektedir. Çalışmaların tamamında örneklem kız ve erkek öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya dahil edilen bütün çalışmalarda ebeveyn sosyotelizmi ile ilgili değişkenler arasında ilişkisel tarama modeli ile aracılık ilişkisi araştırılmıştır. Çalışmaların tamamının herhangi bir tarih filtrelemesi yapılmamasına rağmen 2019-2020 yılları arasında yayımlandığı görülmüştür.

Ebeveyn Sosyotelizmi ve İlişkili Kavramlar

Bu araştırma kapsamında incelenen tüm çalışmalarda ebeveyn sosyotelizmi (bazı çalışmalarda tek bir ebeveyn sosyotelizmi) bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Ebeveyn sosyotelizmi ergenlerin depresyonlarını,^{22,27,50} yaşam doyumlarını,⁴⁸ sorunlu akıllı telefon kullanımları ya da cep telefonu bağımlılıklarını,^{23,24,40,49} siber zorbalık davranışlarını ya da siber zorbalığa maruz kalmalarını,⁵¹⁻⁵³ akademik tükenmişliklerini³⁷ ve yalnızlıklarını³⁰ doğrudan veya dolaylı olarak yordamıştır. Bu değişkenlere dair bulgular aşağıda detaylı olarak sunulmuştur.

Ebeveyn Sosyotelizmi ve Ergenlerin Depresyonu:

İncelenen çalışmaların üç tanesinde (%23,1) ebeveyn sosyotelizmine maruz kalan ergenlerde depresyonun seviyesinin yükseldiği bildirilmiştir. Ancak bu üç çalışmada ele alınan aracı değişkenler birbirinden farklıdır. Xie ve Xie²⁷ ebeveyn sosyotelizmine maruz kalan ergenlerin depresyon düzeylerinin hem doğrudan hem de dolaylı olarak arttığını bulmuşlardır. Araştırmada ebeveyn sosyotelizmi, ergenlerin algıladıkları ebeveyn sıcaklığını azaltmıştır. Ebeveyn sıcaklığı az olan ergenlerin ilişki ihtiyacı azalmış ve ilişki ihtiyacı azaldığı için de depresyon seviyeleri artmıştır. Ebeveyn sosyotelizmi ergenlerin ebeveyn reddini artırmıştır. Algılanan ebeveyn reddi arttıkça ilişki ihtiyacı azalmış olup bu da depresyonu artırmıştır. Bai ve ark.⁵⁰ ergen sosyotelist davranışlarının ebeveyn sosyotelizmine bağlı olarak arttığını saptamıştır. Hem ebeveyn sosyotelizmi hem de ergenlerin sergiledikleri sosyotelist davranışlar birlikte ergenlerin depresif belirtiler göstermesine yol açmıştır. Wang ve ark.²² ebeveyn sosyotelizminin ergenin depresyonunu benlik saygısı ve sosyal destek azlığı yoluyla artırdığını bulmuşlardır. Benlik saygısı düşük olan ergenlerin ebeveyn sosyotelizmine karşı daha hassas olduklarını ve depresyon yaşamalarının daha olası olduğu çalışmada bildirilmiştir. Hem benlik saygısı yüksek hem de sosyal desteği yüksek olan ergenlerde ebeveyn sosyotelizmi ile depresyon ilişkisi önemsizleşmektedir. Üç araştırma birlikte değerlendirildiğinde ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin depresyonu arasında ebeveyn-çocuk sıcaklığı, ilişki ihtiyacı, ebeveyn reddi, ergenin sosyotelist davranışları, benlik saygısı ve sosyal desteğin aracı etkileri saptanmıştır.

Ebeveyn Sosyotelizmi ve Ergenlerin Yaşam Doyumu:

İncelenen çalışmaların sadece bir tanesinde (%7,7) ergenlerin yaşam doyumları ile ebeveynleri tarafından maruz kaldıkları

sosyotelist davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Liu ve ark.⁴⁸ yaptıkları çalışmada ebeveyn sosyotelizminin yaşam doyumunu üzerinde dolaylı olarak olumsuz yönde etkisi saptanmıştır. Ergenlerin ebeveynleri ile ilişkilerinden memnun olması yaşam doyumlarını artırmaktadır. Bağlanma stilleri bu ilişkide düzenleyici rolündedir. Güvensiz ve kaygılı bağlanan ergenlerin, ebeveyn sosyotelizmine karşı daha hassas oldukları daha az ilişki memnuniyeti yaşadıkları ve yaşam doyumlarının daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Ebeveyn Sosyotelizmi ve Ergenlerin Sorunlu Akıllı

Telefon Kullanımı: İncelenen çalışmaların dört tanesinde (%30,8) ebeveyn sosyotelizmi ile ergenlerin sorunlu akıllı telefon kullanımları ya da cep telefon bağımlılıkları arasında ilişki saptanmıştır. Bu ilişkilere farklı değişkenler aracılık etmiştir. Geng ve ark.⁴⁹ ebeveyn sosyotelizminin ergenin yalnızlığını etkileyerek sorunlu akıllı telefon kullanımına yol açtığını saptamışlardır. Ayrıca ebeveynleri tarafından sosyotelizme maruz kalan ergenlerin gelişmeleri kaçırma korkuları da yalnızlıklarını artırmakta ve sorunlu akıllı telefon kullanımlarını artırmaktadır. Buna ek olarak Zhang ve ark.²⁴ ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin sorunlu akıllı telefon kullanımı arasında sosyal kaygı ve öz değerlendirmenin; Xie ve ark.⁴⁰ ise bu ilişkide ergenin riskli davranış sergileyen arkadaşlara sahip olması ve ebeveyn-çocuk bağlanmasının ve Niu ve ark.²³ ise ebeveyn-çocuk ilişkisinin aracı etkisi olduğunu bulmuşlardır. Bu dört araştırma birlikte değerlendirildiğinde ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin sorunlu akıllı telefon kullanımı arasında yalnızlık, yalnızlığa etki eden gelişmeleri kaçırma korkusu, sosyal kaygı, öz değerlendirme, riskli arkadaşlara sahip olma, ebeveyn çocuk ilişkisi ve bağlanması aracılık etmektedir.

Ebeveyn Sosyotelizmi ve Ergenlerde Siber Zorbalık:

İncelenen çalışmaların üç tanesinde (%23,8) ebeveyn sosyotelizmi ile ergenlerde siber zorbalık arasında ilişki saptanmıştır. Qu ve ark.⁵¹ anne tarafından sosyotelizme maruz kalan ergenin daha fazla yalnızlık hissi yaşayarak siber zorbalık davranışında bulunduğunu saptamışlardır. Ergenler annenin sosyotelist davranışlarından hareketle anne tarafından kabul edilmediklerini algılayarak siber zorbalık davranışında bulunurlar. Wang ve ark.⁵² ebeveyn sosyotelizmi ile ergen siber zorbalığı arasındaki ilişkiye ergenin ahlaki ayrılmasının aracılık ettiğini öne sürmüştür. Wei ve ark.⁵³ ergenin ebeveyn sosyotelizminden etkilenecek siber zorbalığa maruz kaldığını belirlemişlerdir. Ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin siber zorbalığa maruz kalması arasında kaygı aracılık etmektedir. Ek olarak bu ilişkide siber zorbalığı azaltmak için Çin düşüncesi olan Zhong-Yong düşüncesinin (belirli durumlarda bireylerin içsel ihtiyaçlar ile dışsal koşulları bütünleştirerek çok amaçlı düşünme biçimi) artırılması önerilmiştir.

Ebeveyn Sosyotelizmi ve Ergenin Yalnızlığı:

İncelenen çalışmalardan birinde (%7,7) ergen yalnızlığı ele alınmıştır. Wang ve ark.'nın³⁰ çalışmasında anne sosyotelizmi, anne-ergen iletişiminin gücüne bağlı olarak ergenin yalnızlık yaşamasını yordamaktadır. Anne sosyotelizmi düşük düzeyde iken anne-ergen iletişimi yoluyla algılanan anne kabulünü düşürmektedir. Bu da ergenin yalnızlık düzeyini artırmaktadır.

Ebeveyn Sosyotelizmi ve Ergenlerde Akademik Tükenmişlik: İncelenen araştırmalardan bir tanesinde (%7,7) ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin akademik tükenmişliği arasındaki ilişkiye dikkat çekilmiştir. Bai ve ark.³⁷ anne sosyotelizminin ergen ruh sağlığını artırarak ergenlerde akademik tükenmişlik puanlarını artırmaktadır.

Tartışma

Bu çalışmada, sistematik derleme yöntemi kullanılarak alanyazında farklı yaş gruplarında ve farklı yaşam alanlarında sıklıkla araştırılan sosyotelizmi (phubbing) konusu ebeveyn sosyotelizmi ve ergen örneklemleri bağlamında ele alınmıştır. Bu kapsamda da uluslararası alanyazında ebeveyn sosyotelizminin ergenin yaşamındaki doğurguları incelenmiştir. Yapılan taramalar sonucunda bu sistematik derlemeye 13 araştırma dahil edilmiştir. İncelenen on üç araştırma makalesinde toplam 19.115 katılımcı yer almakta olup katılımcıların yaş ortalaması 12,8 ile 16,6 yıl arasında değişmektedir. Çalışmaların tümü araştırma makalesi olup Çin'de yürütülmüştür. Çin'de Mart 2020'de internete %93,0 oranında akıllı telefonlar aracılığıyla erişildiği bilgisi, ülkede akıllı telefon yaygınlığı konusunda fikir sağlayabilir.⁵⁴ Ancak Türkiye'de bu dönemde internet kullanım oranının %88,5⁵⁵ olmasına rağmen bu konuda herhangi bir çalışmaya rastlanılmaması Türkiye'de ebeveyn sosyotelizmi ve ergenler ile ilgili araştırmaların yetersiz olduğu ve bu yeni kavrama dair araştırmalara ihtiyaç olduğu sonucunu doğrulayabilir.

Bu sistematik derleme kapsamında taranan araştırmalar sonucunda ebeveyn sosyotelizminin ergenlerin depresyonlarını,^{22,27,50} yaşam doyumlarını,⁴⁸ sorunlu akıllı telefon kullanımlarını ya da cep telefonu bağımlılıklarını,^{23,24,40,49} siber zorbalık davranışlarını ya da siber zorbalığa maruz kalmalarını,⁵¹⁻⁵³ akademik tükenmişliklerini³⁷ ve yalnızlıklarını³⁰ doğrudan veya dolaylı olarak yordadığı belirlenmiştir. İlgili değişkenler ele alındığında ebeveyn sosyotelizminin ergenin bireysel, sosyal ve akademik yaşamında duygusal ve/veya davranışsal belirtileri ile ilişkili olduğu ve yaşamında olumsuzluklara yol açabildiği söylenebilir. Ancak bu derlemede ele alınan çalışmaların tamamının, nedensel modelde olmadığı göz önüne alındığında ebeveyn sosyotelizmi ile ergenlerin psikolojik belirtileri arasındaki neden-sonuç ilişkisinin kanıtlanabilmesi için deneysel çalışmalara ihtiyaç vardır. Öte yandan, çocuklarla çalışan araştırmacıların dikkat etmesi gereken etik ilkelerden biri olan "zarar vermeme ilkesi" göz önüne alındığında da var olan betimsel sonuçlar ışığında deneysel araştırmaların gerçekleştirilmesi mümkün değildir.

Bu sistematik derlemenin bulgularından birisi; ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin depresyonu arasında ebeveyn-çocuk sıcaklığı, ilişki ihtiyacı, ebeveyn reddi, ergenin sosyotelist davranışları, benlik saygısı ve sosyal desteğin aracı etkilerinin bulunduğunun belirlenmesidir.^{22,27,50} Görüldüğu üzere, bu değişkenlerin bazıları çocuğa, bazıları ebeveyne, bazıları ise ebeveyn-çocuk ilişkisine özgü değişkenlerdir. Tüm bu değişkenlerin ortak noktası ise sosyal ilişkiyi etkileyen veya sağlıklı sosyal ilişki için istenmedik faktörler olmalarıdır.

Ebeveyn sosyotelizmi sağlıklı ve etkin bir iletişim için ebeveynlerin sergilememesi gereken bir davranışken, söz konusu değişkenlerin de bu ortak nokta ile ebeveyn-çocuk iletişimini kötüleştirmesi ve ergenin depresyonunda aracılık rollerinin bulunması beklendik bir durumdur. Nitekim sosyotelizmin yaşandığı bir etkileşimde, davranışa maruz kalan birey, daha düşük iletişim kalitesi ve ilişki memnuniyeti hissederek ortama ilişkin aidiyetini azaltabilir.¹⁹ Karadağ ve ark.'nın³¹ belirttiği gibi sosyotelist davranışların sergilendiği ortamlarda bireylerin kişilerarası ilişkilerin olumsuz bir şekilde seyrettiği, göz temasının azaldığı, iletişim malzemesinin tam olarak iletilmediği ve sosyotelistlerin kendisini ortamda olup bitene kapattığı öne sürmektedir. Benzer bir şekilde sosyotelist davranış ortamında bulunan bireylere önemsenmedikleri fikrini doğurabilir.⁵⁶ Nitekim Al-Saggaf ve O'Donnell⁵⁷ sosyotelist davranışların empatik ilgiyi, yakın ilişkileri ve kişilerarası güveni azalttığını ve depresyonu tetiklediğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Stockdale ve ark.⁵⁸ sosyotelizme maruz kalmanın depresyon ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Tüm bu sonuçlar ebeveyn ile ergen ilişkisine indirildiğinde sosyotelist davranış sergileyen bir ebeveyne sahip olan bir ergen, ebeveyn sıcaklığını hissedemeyebilir, ebeveyn tarafından reddedildiğini ya da değersiz görüldüğünü algılayabilir. Benlik algısı düşük düzeyde olan ergenlerin sosyotelizmi karşısında depresyon puanlarının daha yüksek olması²² da bu görüş desteklenmektedir.

Bu sistematik değerlendirmenin bir diğer bulgusu ise ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin sorunlu akıllı telefon kullanımı arasında yalnızlık, yalnızlığa etki eden gelişmeleri kaçırma korkusu,⁴⁹ sosyal kaygı, öz değerlendirme,²⁴ riskli davranış sergileyen arkadaşlar ve ebeveyn-çocuk bağlanması^{23,40} değişkenlerinin aracılık ettiğinin belirlenmesidir. Yapılan çalışmalar sosyotelist davranışları olan bireyler ile maruz kalanlar arasında duygusal bağlantı hissinin azaldığını göstermektedir.³² Parmaksız⁵⁹ sosyotelizmi yüz yüze iletişimi engelleyerek bireyleri yapay bir gerçeğliğe götüren ve kişilerarası ilişkileri bozan bir kavram olarak değerlendirmiştir. Benzer bir şekilde Aydoğdu ve Çevik¹⁶ sosyotelist davranışlar ile yalnızlık arasındaki bağlantıya dikkat çekmişlerdir. Guazzini ve ark.⁶⁰ sistematik derlemenin bu bulgusuyla uyumlu şekilde sosyal kaygısı fazla olan bireylerin daha fazla sosyotelist davranışlar sergilediklerini aktarmıştır. Ebeveyn sosyotelizmine maruz kalan ergenler yalnızlık, sosyal kaygı ve ebeveynle-ergen arasındaki duygusal bağlantı hissinin azalması gibi aracı değişkenlerle akıllı telefon bağımlılığı geliştirebilecekleri gibi ebeveyn sosyotelizmi ebeveyn-çocuk iletişiminin ve/veya bağlanmasının kötü düzeyde olmasının da bir işareti olabilir. Diğer bir deyişle, çocuğu ile sağlıklı bir iletişimi olmayan ve/veya etkili ebeveynlik becerisi sergilemeyen ebeveynler, sosyotelizmi daha fazla sergiliyor olabilirler. Bian ve Leung⁶¹ ise yalnızlığın problemlili internet kullanımının önemli bir yordayıcısı olduğunu saptamışlardır. Ancak kesin bir görüşe varılabilmesi için nedensel çalışmalara ihtiyaç vardır. Bir diğer yönden, Bandura'nın³⁸ Sosyal Öğrenme Kuramı da rol model alma yoluyla bazı davranışların kazandırıldığını açıklamakta önemli bir referans noktası olarak değerlendirilebilir. Bir başka deyişle, ergenler ebeveynlerini model alarak da daha fazla problemlili internet kullanımı sergiliyor olabilirler.

Bu çalışmanın bir diğer bulgusu ise üç araştırmada ebeveyn sosyotelizmi ile ergenlerin siber zorbalık davranışları arasında bir ilişkinin saptanmış olmasıdır.⁵¹⁻⁵³ Bu durum ebeveyn izleminin yokluğundan kaynaklanabileceği gibi sosyotelist davranışlar sonucunda hissedilen yalnızlık, değerersizlik gibi duygularla bař etmek için de ergenler tarafından saldırgan davranışlar gerçekteştiriliyor olabilir. Stockdale ve ark.⁵⁸ ergenlerin ebeveynleri tarafından sosyotelizme maruz kaldıklarında siber zorbalık yaşadıklarını bulmuşlardır. Ebeveyn sosyotelizmi ebeveyn ile ergen arasındaki algılanan ebeveyn kabulünü engelleyerek ergenin yalnızlığını tetikleyebilir. Bu da problemlili internet kullanımı yoluyla çevrimiçi saldırganlığı tetikleyebilir. Nitekim ebeveyn ile ergen arasındaki bağlanma düzeyi arttıka siber zorbalık davranışı azalmaktadır.⁶² Kaldı ki siber zorbalığın azaltılmasında ebeveynin katılımının önemli olduğu alanyazında vurgulanmaktadır (ör., Martín-Criado ve ark.⁶³).

Ebeveyn sosyotelizmi ile ergenin akademik tükenmişliği arasında ilişki bulunmuştur.³⁷ Ebeveynin ergenle kurduğu bağlantı daha az okul problemi yaşamasını sağlayabilir. Bu durumda ergen akademik tükenmişliği daha az hissedebilir. Anne ve babayla açık ve etkili bir iletişim sağlayabilen ergenler ebeveynlerine daha güvenli bağlanırlar ve daha az okul problemi yaşarlar. Shin ve ark.⁶⁴ anne ve babaya sağlıklı bağlanan ergenlerin daha az akademik tükenmişlik yaşadığını bulmuşlardır.

Sonuç

Sonuç olarak bu sistematik derlemede incelenen araştırma makaleleri birlikte değerlendirildiğinde ebeveyn sosyotelist davranışlarına maruz kalan bir ergenin; depresyon, sorunlu akıllı telefon kullanımı, siber zorbalık davranışında bulunma ve siber zorbalığa maruz kalma, yalnızlık, akademik tükenmişlik ve düşük yaşam doyumunu ile karşı karşıya olduğu söylenebilir. Ebeveyn sosyotelizminin bu olumsuz doğurguları ruh sağlığı çalışanları tarafından dikkate alınması, başta aile olmak üzere davranışın sergilendiği okul ve akran ilişkileri bağlamında sosyotelizmin ele alınması ve bu kavram hakkında farkındalığın oluşturulması önemlidir. Okul psikolojik danışmanları tarafından bireysel görüşmeler yapılarak ya da ölçekler, gözlemler ya da sınıf öğretmeni görüşleri ile ebeveyn sosyotelizmine maruz kalan öğrenciler belirlenerek bu öğrencilerin velilerine psiko-eğitimler sunulabilir. Benzer bir şekilde ebeveynlik becerileri ile sosyotelizmi arasındaki ilişkiyi araştıran derinlemesine araştırmalar bu ilişkiyi etraflıca anlamak adına faydalı olabilir. Aile danışmanlığı alanında çalışan ruh sağlığı çalışanlarının sosyotelizmi önleme programları geliştirmesi önerilebilir. Ek olarak Türkiye'de sosyotelizmi konulu çalışmaların odağına ergenler ve çocukları almak yararlı olabilir. Ebeveyn sosyotelizmi konusunda oluşturulacak farkındalık araştırmacıların Türk kültüründe kavramın derinlemesine incelemesine eğilmesini sağlayarak araştırma sonuçlarına bağlı önerilerin uygulanması konusunda kaynak sağlayacaktır. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ebeveyn sosyotelizmine ilişkin çalıştaylar düzenlenmesi kavramın okul ortamında tanınması ve olası olumsuz sonuçları hakkında bilgi edinilmesini sağlayabilir.

Bu araştırma belli sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle taranan çalışmaların sadece Çin'de gerçekteştirilmiş olması sonuçların farklı kültürlere genellenebilmesini düşürmektedir. Ayrıca ele alınan çalışmalar deneysel çalışmalar olmadıklarından neden-sonuç çıkarımı yapılmasını engellemektedir. Son olarak taranan çalışmalarda örnekleme yönteminin rastgele olmaması, uygun örnekleme yöntemlerinin kullanılması çalışmanın sınırlılıkları kapsamında değerlendirilebilir.

Etik

Hakem Değerlendirmesi: Editörler kurulu tarafından değerlendirilmiştir.

Yazarlık Katkıları

Konsept: F.A., N.K., Dizayn: F.A., N.K., Veri Toplama veya İşleme: F.A., Analiz veya Yorumlama: F.A., N.K., Literatür Arama: F.A., Yazan: F.A., N.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

Kaynaklar

1. Vaidya DA, Pathak V, Vaidya A. Mobile Phone Usage among Youth. *International Journal of Applied Research and Studies*. 2016;5:1-12.
2. Fang J, Wang X, Wen Z, Zhou J. Fear of missing out and problematic social media use as mediators between emotional support from social media and phubbing behavior. *Addictive Behaviors*. 2020;107:106430.
3. Mohta R, Halder S. A comparative study on cognitive, emotional, and social functioning in adolescents with and without smartphone addiction. *J Indian Assoc Child Adolesc Ment Health*. 2021;17:44-65.
4. Kim SE, Kim JW, Jee YS. Relationship between smartphone addiction and physical activity in Chinese international students in Korea. *J Behav Addict*. 2015;4:200-205.
5. Li Y, Li G, Liu L, Wu H. Correlations between mobile phone addiction and anxiety, depression, impulsivity, and poor sleep quality among college students: A systematic review and meta-analysis. *J Behav Addict*. 2020;9:551-571.
6. Mahmoodi H, Nadrian H, Shaghghi A, Jafarabadi MA, Ahmadi A, Saqzei GS. Factors associated with mental health among high school students in Iran: Does mobile phone overuse associate with poor mental health? *J Child Adolesc Psychiatr Nurs*. 2018;31:6-13.
7. Sahin S, Ozdemir K, Unsal A, Temiz N. Evaluation of mobile phone addiction level and sleep quality in university students. *Pak J Med Sci*. 2013;29:913-918.
8. Chen L, Yan Z, Tang W, Yang F, Xie X, He J. Mobile phone addiction levels and negative emotions among Chinese young adults: The mediating role of interpersonal problems. *Computers in Human Behavior*. 2016;55:856-866.
9. Yang X, Zhou Z, Liu Q, Fan C. Mobile phone addiction and adolescents' anxiety and depression: the moderating role of mindfulness. *Journal of Child and Family Studies*. 2019;28:822-830.
10. Zhang G, Yang X, Tu X, Ding N, Lau, JTF. Prospective relationships between mobile phone dependence and mental health status among Chinese undergraduate students with college adjustment as a mediator. *J Affect Disord*. 2020;260:498-505.
11. McCann Paris. Macquarie "Phubbing: A Word Is Born" // McCann Melbourne. 2014. Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=hLNhKUNiaEw>

12. Pathak S. McCann Melbourne made up a word to sell a print dictionary: New campaign for Macquarie birthed "phubbing". 2013. Available from: <https://adage.com/article/news/mccann-melbourne-made-a-word-sell-a-dictionary/244595>
13. Aagaard J. Digital akrasia: a qualitative study of phubbing. *AI & SOCIETY*. 2019;35:237-244.
14. Roberts JA, David ME. Boss phubbing, trust, job satisfaction and employee performance. *Personality and Individual Differences*. 2020;155:109702.
15. Hanika IM. Fenomena Phubbing Di Era Milenia (Ketergantungan Seseorang pada Smartphone terhadap Lingkungannya). *Interaksi: Jurnal Ilmu Komunikasi*. 2015;1:42-51.
16. Aydoğdu F, Çevik Ö. The Examination of The Effect of Phubbing Behaviors of School Psychological Counselors on Being Phubbed and Loneliness. *Humanistic Perspective*. 2020;2:219-230.
17. Turkle S. *Alone together: Why we expect more from technology and less from each other*. Basic Books. 2012.
18. Vanden Abeele MMP, Antheunis ML, Schouten AP. The effect of mobile messaging during a conversation on impression formation and interaction quality. *Computers in Human Behavior*. 2016;62:562-569.
19. Chotpitayasonondh V, Douglas KM. The effects of "phubbing" on social interaction. *Journal of Applied Social Psychology*. 2018;48:304-316.
20. Koçak ME. Being phubbed in the workplace: A new scale and implications for daily work engagement. *Current Psychology*. 2021;40:6212-6226.
21. Beukeboom CJ, Pollmann M. Partner phubbing: Why using your phone during interactions with your partner can be detrimental for your relationship. *Computers in Human Behavior*. 2021;124:1-11.
22. Wang X, Zhao F, Lei L. Partner phubbing and relationship satisfaction: Self-esteem and marital status as moderators. *Current Psychology*. 2019;40:3365-3375.
23. Niu G, Yao L, Wu L, Tian Y, Xu L, Sun X. Parental phubbing and adolescent problematic mobile phone use: The role of parent-child relationship and self-control. *Children and Youth Services Review*. 2020;16:105247.
24. Zhang Y, Ding Q, Wang Z. Why parental phubbing is at risk for adolescent mobile phone addiction: A serial mediating model. *Children and Youth Services Review*. 2021;121.
25. Hao L, Liu D, Yin J, Lin B, Zhang X, Jiang Q. Peer phubbing and selfie liking: The roles of attention seeking and gender. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 2021;49:1-13.
26. Roberts JA, David ME. Put down your phone and listen to me: How boss phubbing undermines the psychological conditions necessary for employee engagement. *Computers in Human Behavior*. 2017;75:206-217.
27. Xie X, Xie J. Parental phubbing accelerates depression in late childhood and adolescence: A two-path model. *J Adolesc*. 2020;78:43-52.
28. McDaniel BT. Parent distraction with phones, reasons for use, and impacts on parenting and child outcomes: A review of the emerging research. *Human Behavior and Emerging Technologies*. 2019;1:72-80.
29. Hong W, Liu R, De Ding, Y, Oei TP, Zhen R, Jiang S. Parents' phubbing and problematic mobile phone use: The roles of the parent-child relationship and children's self-esteem. *Cyberpsychology Behav Soc Netw*. 2019;22:779-786.
30. Wang X, Qiao Y, Li W, Lei L. Parental Phubbing and Children's Social Withdrawal and Aggression: A Moderated Mediation Model of Parenting Behaviors and Parents' Gender. *J InterperS Violence*. 2021;088626052110428.
31. Karadağ E, Tosuntaş ŞB, Erzen E, Duru P, Bostan N, Mızrak Şahin B, Babadağ B. The virtual world's current addiction: Phubbing. *Addicta*. 2016;3:250-269.
32. Kadylak T, Makki TW, Francis J, Cotten SR, Rikard RV, Sah YJ. Disrupted copresence: Older adults' views on mobile phone use during face-to-face interactions. *Mobile Media & Communication*. 2018;6:331-349.
33. Kushlev K, Dunn EW. Smartphones distract parents from cultivating feelings of connection when spending time with their children. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2019;36:1619-1639.
34. Radesky JS, Kistin CJ, Zuckerman B, Nitzberg K, Gross J, Kaplan-Sanoff M, Augustyn M, Silverstein M. Patterns of mobile device use by caregivers and children during meals in fast food restaurants. *Pediatrics*. 2014;133:e843-e849.
35. Błachnio A, Przepiorka A. Be Aware! If You Start Using Facebook Problematically You Will Feel Lonely: Phubbing, Loneliness, Self-esteem, and Facebook Intrusion: A Cross-Sectional Study. *Social Science Computer Review*. 2018;37:270-278.
36. Wang X, Gao L, Yang J, Zhao F, Wang P. Parental phubbing and adolescents' depressive symptoms: Self-esteem and perceived social support as moderators. *J Youth Adolesc*. 2020;49:427-437.
37. Bai Q, Bai S, Dan Q, Lei L, Wang P. Mother phubbing and adolescent academic burnout: The mediating role of mental health and the moderating role of agreeableness and neuroticism. *Personality and Individual Differences*. 2019;155:109622.
38. Bandura A. *Social learning theory*. General Learning Press. 1971.
39. Liu R, Wang J, Gu D, Ding Y, Oei TP, Hong W, Zhen R, Li YM. The effect of parental phubbing on teenager's mobile phone dependency behaviors: The mediation role of subjective norm and dependency intention. *Psychology Research and Behavior Management*. 2019;12:1059-1069.
40. Xie X, Chen W, Zhu X, He D. Parents' phubbing increases Adolescents' Mobile phone addiction: Roles of parent-child attachment, deviant peers, and gender. *Children and Youth Services Review*. 2019;105:104436.
41. Kong F, Liu G, Gao Q, Deng J. From early to late adolescence: Effect of problematic mobile phone use on depression of adolescents. *School Psychology International*. 2021;42:638-656.
42. Huang S, Hu Y, Ni Q, Qin Y, Lü W. Parent-children relationship and internet addiction of adolescents: The mediating role of self-concept. *Current Psychology*. 2019;40:2510-2517.
43. Razali A, Razali NA. Parent-Child Communication and Self Concept among Malays Adolescence. *Asian Social Science*. 2013;9:189-200.
44. Zhang Y. Quality Matters More Than Quantity: Parent-Child Communication and Adolescents' Academic Performance. *Front PsychoL*. 2020;11:1203.
45. Bireda AD, Pillay J. Perceived parent-child communication and well-being among Ethiopian adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth*. 2017; 23:109-117.
46. Çınar N. How Should a Good Systematic Review be Written? *Online Turkish Journal of Health Sciences*. 2021;6:310-314.
47. Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, Moher D. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*. 2021;372:1-9.
48. Liu K, Chen W, Wang H, Geng J, Lei L. Parental phubbing linking to adolescent life satisfaction: The mediating role of relationship satisfaction and the moderating role of attachment styles. *Child Care Health Dev*. 2021;47:281-289.
49. Geng J, Lei L, Ouyang M, Nie J, Wang P. The influence of perceived parental phubbing on adolescents' problematic smartphone use: A two-wave multiple mediation model. *Addict Behav*. 2021;121:106995.
50. Bai Q, Lei L, Hsueh FH, Yu X, Hu H, Wang X, Wang P. Parent-adolescent congruence in phubbing and adolescents' depressive symptoms: A moderated polynomial regression with response surface analyses. *J Affect Disord*. 2020;275:127-135.

51. Qu J, Lei L, Wang X, Xie X, Wang P. Mother Phubbing and Adolescent Cyberbullying: The Mediating Role of Perceived Mother Acceptance and the Moderating Role of Emotional Stability. *J Interpers Violence*. 2022;37:NP9591-NP9612.
52. Wang X, Wang W, Qiao Y, Gao L, Yang J, Wang P. Parental Phubbing and Adolescents' Cyberbullying Perpetration: A Moderated Mediation Model of Moral Disengagement and Online Disinhibition. *J Interpers Violence*. 2022;37:NP5344-NP5366.
53. Wei H, Ding H, Huang F, Zhu L. Parents' Phubbing and Cyberbullying Perpetration Among Adolescents: the Mediation of Anxiety and the Moderation of Zhong-Yong Thinking. *International Journal of Mental Health and Addiction*. 2021;20:2609-2622.
54. China Internet Network Information Center. The 45th statistic report of China Internet network development state. 2020. Available from: <https://www.cnnic.com.cn/IDR/ReportDownloads/202008/P020200827549953874912.pdf>
55. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. 2021. Available from: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)
56. Nazir T, Pişkin M. Phubbing: A Technological Invasion Which Connected the World But Disconnected Humans. *International Journal of Indian Psychology*. 2016;3:39-46.
57. Al-Saggaf Y, O'Donnell SB. Phubbing: Perceptions, reasons behind, predictors, and impacts. *Hum Behav & Emerg Techn*. 2019;1:132-140.
58. Stockdale LA, Coyne SM, Padilla-Walker LM. Parent and Child Technoference and socioemotional behavioral outcomes: A nationally representative study of 10- to 20-year-Old adolescents. *Computers in Human Behavior*. 2018;88:219-226.
59. Parmaksız İ. The Mediating Role of Social Anxiety in the Relationship Between Phubbing and Mindfulness. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*. 2021;22:1387-1420.
60. Guazzini A, Duradoni M, Capelli A, Meringolo P. An Explorative Model to Assess Individuals' Phubbing Risk. *Future Internet*. 2019;11:21.
61. Bian M, Leung L. Linking Loneliness, Shyness, Smartphone Addiction Symptoms, and Patterns of Smartphone Use to Social Capital. *Social Science Computer Review*. 2015;33:61-79.
62. Zhu Y, Li W, O'Brien JE, Liu T. Parent-Child Attachment Moderates the Associations Between Cyberbullying Victimization and Adolescents' Health/Mental Health Problems: An Exploration of Cyberbullying Victimization Among Chinese Adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*. 2021;36:17-18.
63. Martín-Criado JM, Casas JA, Ortega-Ruiz R. Parental Supervision: Predictive Variables of Positive Involvement in Cyberbullying Prevention. *Int J Environ Res Public Health*. 2021;18:1562.
64. Shin H, Lee J, Kim B, Lee SM. Students' perceptions of parental bonding styles and their academic burnout. *Asia Pacific Education Review*. 2012;13:509-517.